

BLICKPUNKT: UKRAINE

Погляди з європейської країни

Офіс Фонду Конрада Аденауера в Україні (Харків)

Лютий 2023

"Схід українського сонця. Історії Донеччини та Луганщини початку ХХІ століття" Катерини Зарембо

Катерина Зарембо, політична аналітикиня, викладачка, перекладачка

Катерина Зарембо

Фахівчиня з питань зовнішньої та безпекової політики та громадянського суспільства України. З травня 2022 року – гостьова дослідниця Технічного університету Дамрштадту (Німеччина). Асоційована аналітикиня Центру «Нова Європа», викладачка Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Схід українського сонця. Історії Донеччини та Луганщини початку XXI століття

Книга "Схід українського сонця. Історії Донеччини та Луганщини початку XXI століття" має на меті розкрити маловідоме українське "обличчя" "Донбасу". Це спроба надати голос патріотичним громадам українського Сходу, які були маловідомі за межами регіону через цілеспрямовану політику радянських та пострадянських еліт.

Як козацький край, територія, названа у XIX столітті "Донбасом", історично є частиною України - її найдавніші поселення датуються XVII століттям, засновані козаками, українськими воїнами. Ще в 1897 році до 70% населення регіону розмовляло українською мовою. Однак цінність промислового потенціалу регіонів була такою, що радянська правляча еліта почала створювати "міф Донбасу", акцентуючи увагу на радянській ідентичності регіону, яка полягала у зайнятості у важкій промисловості, російськомовності та лояльності до радянської держави. Усі, хто не підпадав під цей опис, були виключені міфом і стали невидимими для зовнішніх спостерігачів. Місцеві політичні еліти ("Партія регіонів") в незалежній Україні продовжили підтримувати радянський міф, додавши до списку експортованих стереотипів такі риси, як криміналітет і проросійськість. Зрештою, регіон став жертвою російської гібридної війни - в той час як Росія окупувала частину регіону в 2014 році, вона підживлювала міф щодо "сепаратизму".

Книга "Схід українського сонця" - це нон-фікшн, в якому історії різних людей, спільнот і середовищ представлені на тлі історичного ландшафту. На відміну від інших дослідницьких публікацій, присвячених регіону, у фокусі книги - місцеве громадянське суспільство, а не політичний клас чи бізнес. Книга складається з п'яти з половиною розділів і базується на десятках інтерв'ю, проведених автором по всій Україні з учасниками подій, що відбувалися з початку 2000 до 2014 року, тобто до початку російської агресії.

Після вступу, в якому пояснюється актуальність книги та робиться спроба протистояти поширеним і значною мірою хибним стереотипам про регіон, книга зосереджується на першому розділі, присвяченому студентським спільнотам. Зокрема, в ньому розповідається про "Поштовх", студентську організацію Донецького національного університету імені Василя Стуса, та її засновника Юрія Матушак. "Поштовх" був важливим прикладом студентського активізму першого десятиліття 2000-х років, яким керували молоді люди, що виростили в незалежній Україні. Після початку російської агресії Юрій Матушак пішов добровольцем воювати в українську армію і загинув у 2014 році в бою під Іловайськом.

Другий розділ присвячений мистецьким спільнотам регіонів - письменникам Донецька та Луганська, а також простору "Ізоляції", колишньому заводу, перетвореному на арт-простір, а потім на в'язницю і табір для тортур у 2014 році.

Третій розділ розповідає про європейську частину історії регіону, починаючи з європейської (британської, французької, бельгійської та німецької) колонізації його промислового потенціалу і

закінчуючи протестами Євромайдану, які відбулися у всіх великих містах Донецької та Луганської областей.

Четвертий розділ розкриває сільський простір регіону як місце, що найменше постраждало від радянської русифікаторської політики. Він розповідає історії двох сіл - Званівки, куди у 1950-х роках примусово переселили українців із Галичини (Східна Польща/Західна Україна), та Олександро-Калинового, села поруч із Бахмутом, яке зберігає свою культуру та традиції.

П'ятий розділ розглядає релігійне розмаїття регіону. Всупереч поширеному міфу (знову ж таки), православ'я є лише однією з релігійних конфесій регіону. У розділі розповідаються історії протестантських громад, мусульманських громад та інших.

Нарешті, книга розповідає коротку історію футбольних фанатів "Шахтаря" як патріотичного руху, який виступав не лише за хорошу гру, але й за незалежність і суверенітет України.

Багато героїв книги служать у Збройних силах України після 24 лютого 2022 року (а дехто й раніше). Книга завершується міркуваннями про реінтеграцію регіону до суверенної України. Після початку війни Росії проти України регіон "Донбас" має щонайменше три виміри: вільні території (які отримали величезний поштовх для розвитку підприємництва та громадянського суспільства після 2014 року), території, окуповані Росією з 2014 року і з 2022 року, та внутрішньо переміщені особи (ВПО), які втекли від окупації, але залишаються повноправними представниками регіону. Більше того, факти свідчать про те, що вірні Україні люди також залишаються під окупацією. Вкрай важливо, щоб у регіоні було встановлено правосуддя, а воєнні злочинці та колаборанти постали перед судом. Також вкрай важливо, щоб населення регіону отримало справедливе ставлення від своїх співгромадян без упереджень та стереотипів.

Інформація та думки, висловлені в цьому документі, є думками авторів та не обов'язково відображають позицію Фонду Конрада Аденауера.

Konrad -Adenauer -Stiftung e. V.

Auslandsbüro Ukraine (Charkiw)

Dr. Brigitta Triebel

Leiterin

www.kas.de

brigitta.trieb@kas.de

Der Text dieses Werkes ist lizenziert unter den Bedingungen von „Creative Commons Namensnennung -Weitergabe unter gleichen Bedingungen 4.0 international“, CC BY-SA 4.0 (abrufbar unter: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.de>)